

WPLYW CZYNNIKÓW SOCJOLINGWISTYCZNYCH NA WZRASTAJĄCY PRESTIŻ GWAR W ZACHODNIEJ WIELKOPOLSCE

dr. Bartosz Cemborowski

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza (Poznań, Polska)

e-mail: cembo@wp.pl

ORCID: 0000-0001-7363-1514

Artykuł opisuje fenomen wzrastającego w ostatnim czasie prestiżu gwar wielkopolskich. W tekście scharakteryzowane zostało tytułowe zjawisko w powiązaniu z czynnikami socjolingwistycznymi, które je powodują. Na zaistniałą sytuację najbardziej wpływa wiek respondentów, mniej istotne okazują się takie czynniki jak: płeć, miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, wykształcenie, zawód i pochodzenie społeczne. Materiał, który posłużył do analizy, został zebrany za pomocą wywiadu otwartego i ankiet wśród informatorów w zachodniej Wielkopolsce (zamieszkujących wsie na terenie powiatu międzychodzkiego).

Słowa klucze: gwary, Wielkopolska, prestiż, czynniki socjolingwistyczne, wiek.

Postawienie problemu. *Prestiż polszczyzny ogólnej i gwar wielkopolskich w ujęciu historycznym.* Pojęcie prestiżu oznacza poważanie i autorytet [11, s. 195]. Jako przedmiot badań społecznych obejmuje wartości, postawy oraz elementy związane z ocenianiem. Nawiązuje do odczuć jednostek, a także społecznych kategorii w systemach braku równości. Termin ma znaczący wpływ na sposób oceniania [4, s. 11] i jest cechą relacji wiążącą ludzi [14, s. 15]. Może stanowić czynnik integracji społecznej lub jego braku [4, s. 20], co daje odzwierciedlenie na polu socjolingwistycznym. Prestiżowy język wywołuje integrację grupy, nie prestiżowy – konflikty wśród jej członków [10, s. 15–42]. W ujęciu społecznym prestiż oddziałuje wszechstronnie na strukturę jednostek. Wywołuje on hierarchiczne zależności i kategoryzuje osoby m. in. na kategorie lepsze/gorsze, swój/obcy, wyższa/nieższa warstwa [4, s. 45].

Analiza innych badań i publikacji. Prestiż zmienia się zarówno w przypadku wariantów tego samego systemu językowego, jak również języków niespokrewnionych ze sobą. Przeglądu zmian prestiżu polszczyzny w stosunku do innych systemów na przestrzeni lat dokonał Bogdan Walczak [13]. Do XV wieku trudno mówić o relacjach polszczyzny z innymi europejskimi językami [13, s. 31]. W dokumentach z wieku XVI odnajdujemy informacje o wzrastającej pozycji państwa Jagiellonów, a co z tym związane wroście prestiżu polszczyzny na arenie międzynarodowej. Pozycję tę wzmocniła dodatkowo unia lubelska w 1569 roku, po której polszczyzna stała się dominującym językiem w Rzeczypospolitej Obojga Narodów. W tym czasie możemy mówić o wyższym prestiżu polszczyzny niż języka zachodnioruskiego dominującego w Wielkim Księstwie Litewskim, który podlegał wpływom języka polskiego. Polszczyzna osiągnęła szczyt prestiżu w XVII w., kiedy stała się modną w moskiewskich sferach dworskich. W tym czasie nastąpiła walka o wyższy prestiż pomiędzy językami polskim a niemieckim na obszarach zamieszkałych przez ludność tych dwóch narodowości (Pomorze, Śląsk), gdzie ostatecznie zwyciężył język niemiecki. Wysoki prestiż polszczyzny utrzymywał się również w innych państwach – Słowacji i Czechach [13, s. 167–172]. Należy pamiętać, że nie zawsze czynniki społeczne sprzyjały wysokiemu prestiżowi – okres zaborów czy wpływ mód językowych (np. na francuski i włoski) wpływały degradująco na polszczyznę na wielu obszarach.

Tak wysokim prestiżem co polszczyzna ogólna nie mogły cieszyć się jej warianty gwarowe. Przez lata gwary uważane były za nisko prestiżowe. Traktowano je jako język, którym posługują się ludzie niewykształceni, starsi lub zamieszkujący wsie. W wielu częściach Polski miały miejsce działania dyskryminujące użytkowników gwarowych wariantów, co wpływało na spadek prestiżu gwar. Jak zauważa Jolanta Tambor – na Śląsku w latach

sześciodziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku w szkołach prowadzono działania wpływające na spadek prestiżu gwar. Nauczyciele zakazywali ich używania na terenie szkoły, a jedynym systemem językowym, w jakim pozwalano komunikować się była polszczyzna ogólna [12, s. 100–102]. W Wielkopolsce na początku XX wieku elementy systemu gwarowego zaczęto traktować na równi z błędami językowymi, gdyż zawierał on wiele elementów interferowanych z języka niemieckiego. Świadczą o tym m. in. prace *Jak nie należy mówić i pisać po polsku?* Antoniego Kryńskiego z 1920 r.[8] i *Błędy językowe* Jana Bilińskiego z 1922 r.[2].

W wielu miejscach doprowadzało to do pewnego rodzaju stygmatyzacji, w związku z którą użytkownicy rezygnowali z gwar na rzecz polszczyzny ogólnej. Opisywana sytuacja ma związek z przemocą symboliczną. Z pojęciem *Symbolic violence* – stworzonym przez Pierre’a Bourdieu [3] – mamy do czynienia, gdy grupa osób używających języka dominującego (w tym przypadku polszczyzny ogólnej) traktowana jest jako lepsza. Użytkownicy tego systemu mogą osiągnąć większe korzyści materialne i wyższą pozycję społeczną. Przeciwnie traktowani są użytkownicy języka mniejszościowego (w tym przypadku wariantu języka dominującego: gwar wielkopolskich), którzy uważani są za gorszych. W wyniku tego nie osiągają oni tak wysokich pozycji w społeczeństwie, co użytkownicy języka dominującego.

Wszystkie te elementy wpływały niekorzystnie na postrzeganie gwar wielkopolskich i prowadziły do znacznego spadku ich prestiżu. W ostatnich latach zaczynamy obserwować jednak odwrotną tendencję. Gwary przestają być dla wielu Wielkopolan powodem do wstydu, a zaczynają być powodem do dumy. Osoby zainteresowane nimi zaczęły również prowadzić szereg działań, których celem jest podniesienie prestiżu wariantów gwarowych. W tym kierunku wykorzystywane są dwie przestrzenie – realna i wirtualna.

Celem niniejszego artykułu jest odpowiedź na pytania: Jakie czynniki socjolingwistyczne wpływają współcześnie na postrzeganie gwar wielkopolskich? Co obecnie sprawia, że jedni postrzegają je jako wysoko prestiżowe, a co powoduje, że nie mają one tak wysokiej pozycji wśród badanych Wielkopolan? **Materiał** uzyskany do analizy został zebrany w latach 2009-2018 za pomocą metody wywiadu otwartego [6]. Prowadzony był on dwuwymiarowo: początkowo w sieci internetowej, a następnie, gdy respondenci wyrazili na to chęć, w świecie rzeczywistym. W trakcie badań wykorzystałem również metodę kuli śnieżnej (*snowball sampling*), za pomocą której pozyskiwałem respondentów. Polegała ona na odsyłaniu od jednego informatora do drugiego. Ten uzupełniał materiał poprzednika, dodawał nowe wiadomości i wskazywał kolejnych potencjalnych respondentów, którzy wzbogacali zebrane informacje [1, s. 213]. Badania z poprzednich lat zostały wzbogacone o ankiety, które przeprowadzono w latach 2019–2020. Na ich potrzeby stworzono kwestionariusz, który w trakcie eksploracji wypełniany był przez informatorów:

Tabela 1

Ankieta wykorzystana w trakcie badań

CZĘŚĆ A	
Płeć	mężczyzna – kobieta
Miejsce urodzenia	wieś – małe miasto (< 20 000 mieszkańców) – duże miasto (> 20 000)
Miejsce zamieszkania	wieś – małe miasto – duże miasto
Wiek	do 40 lat – 40–60 lat – powyżej 60 lat
Wykształcenie	brak – podstawowe – zawodowe – średnie – wyższe
Zawód	bezrobotny – pracownik fizyczny – pracownik umysłowy
Pochodzenie społeczne	rodzina wiejska – rodzina miejska
CZĘŚĆ B	

Gwary są dla mnie...	powodem do wstydu – obojętne – ważne
Gwary kojarzą się mi z osobami ze wsi	tak – nie
W rozmowach przyjaciółmi używam...	polszczyzny ogólnej – kodu mieszanego – gwar – nie zwracam na to uwagi
W domu mówi się w...	polszczyźnie ogólnej – kodzie mieszanym – gwarach
Gwary to język osób...	wykształconych – niewykształconych – wszystkich grup bez względu na wykształcenie
Czy Wielkopolanin powinien znać gwary?	tak – nie
Czy nauczyłbyś dzieci mówienia gwarą?	tak – nie
Czy Twoi rodzice mówili gwarą?	tak – nie – nie wiem

Ankieta została podzielona na dwie części. W pierwszej z nich (A) zapytano respondentów o płeć, miejsce urodzenia, zamieszkania, wiek, wykształcenie i zawód, co w zestawieniu z drugą częścią (B) pozwoliło sprawdzić wpływ czynników socjolingwistycznych na postrzeganie gwar. W części B zapytano ankietowanych o podejście do gwar; poziom wykształcenia osób, z którymi im się one kojarzą; stosowanie wariantu gwarowego w różnych sytuacjach (rozmowy z przyjaciółmi, komunikacja w domu); kwestie gwar a obraz Wielkopolanina; transmisję pokoleniową. W ankiecie udział wzięły 102 osoby. Charakterystyka respondentów została przedstawione w tabeli nr 2.

Tabela 2

Charakterystyka respondentów

Czynnik	Liczba respondentów (102)
Płeć	mężczyzna (58) kobieta (43) brak odpowiedzi (1)
Miejsce urodzenia	wieś (19) małe miasto (41) duże miasto (38) brak odpowiedzi (4)
Miejsce zamieszkania	wieś (29) małe miasto (40) duże miasto (33) brak odpowiedzi (0)
Wiek	do 40 lat (35) 40-60 lat (42) powyżej 60 lat (20) brak odpowiedzi (5)
Wykształcenie	brak (6) podstawowe (13) zawodowe (21) średnie (28) wyższe (30) brak odpowiedzi (4)
Zawód	bezrobotny (12)

	pracownik fizyczny (45) pracownik umysłowy (40) brak odpowiedzi (5)
Pochodzenie społeczne	rodzina wiejska (28) rodzina miejska (58) brak odpowiedzi (16)

Analiza materiału. *Czynniki socjolingwistyczne a postrzeganie gwar.* W trakcie badań postanowiono odpowiedzieć na pytanie dotyczące tego, jakie czynniki socjolingwistyczne wpływają obecnie na obraz gwar wielkopolskich wśród respondentów. Które z nich decydują o tym, że użytkownicy postrzegają wariant gwarowy pozytywnie lub negatywnie? Za Haliną Kurek dokonano analizy zależności płci, miejsca urodzenia, miejsca zamieszkania, wykształcenia, zawodu, pochodzenia społecznego i wieku [9, s. 151–153] na omawiane kwestie.

Podczas przeglądu wypowiedzi respondentów nie ujawniają się różnice w poglądach kobiet i mężczyzn. Zarówno jedna, jak i druga grupa prezentuje zbliżone zdanie. Jedne kobiety deklarują używanie gwary, inne nie. Podobnie jest w przypadku mężczyzn. W tej grupie dla jednych mężczyzn jest ona powodem do wstydu, dla innych nie. Analogicznie sytuacja przedstawia się wśród kobiet. Płeć nie jest zatem czynnikiem wpływającym na postrzeganie wariantu gwarowego.

Podobnie jak w przypadku płci jest z miejscem urodzenia oraz zamieszkania. Według badań Głównego Urzędu Statystycznego z 2002 roku blisko 40 % Polaków zmieniło swoje miejsce zamieszkania (w porównaniu z miejscem narodzin). Początkowo można było zaobserwować zwiększoną migrację ludności ze wsi do miast. Obecnie dostrzegalna jest odwrotna tendencja, co prowadzi do zatarcia granic pomiędzy ludnością miejską i wiejską. Dodatkowo sytuację zaciera potęgują inne czynniki, jak chociażby miejsce zatrudnienia – jedni użytkownicy mieszkają na wsiach, ale pracują w miastach lub odwrotnie. Znajduje to również odzwierciedlenie w podziałach ze względu na pochodzenie społeczne, które w obecnych czasach jest już znikome wśród badanej społeczności użytkowników języka. Miejsce zamieszkania (wieś, miasta małe i duże) nie warunkują podejścia do gwar – dla jednych są one nisko prestiżowe, dla innych wysoko prestiżowe. Jedni uczyli się gwar od rodziców i chętnie zachowaliby transmisję pokoleniową, inni nie poznali tego wariantu gwarowego i nie prześlą ich dalej. Żaden z wymienionych czynników nie jest decydującym w postrzeganiu gwar wielkopolskich.

Na prestiż gwar wielkopolskich nie ma wpływu także wykształcenie i zawód. Wiele osób mieszkających na wsi pracuje w miastach, z kolei mieszkańcy miast mogą być aktywni zawodowo na wsiach. Istnieją również zakłady pracy, które zatrudniają osoby pochodzące z różnych miejscowości. Jednostki te pracują ze sobą i rozmawiają zarówno w polszczyźnie ogólnej, jak i kodach mieszanych. Podobna sytuacja ma miejsce w przypadku szkół. Dawniej istniał podział na placówki wiejskie i miejskie. W obecnych czasach szkoły mieszczące się na wsiach są rzadkością, a ich mieszkańcy dojeżdżają codziennie do miast, gdzie uczą się wspólnie z miejscowymi dziećmi lub młodzieżą. W obrębie wyodrębnionych grup osób wykształconych i niewykształconych czy prezentujących różne zawody nie odnajdujemy różnic w postrzeganiu gwar. Znajdziemy wśród nich takich respondentów (wykształconych i nie), dla których gwary są powodem do wstydu, ale również takich, dla których są one powodem do dumy. Zarówno bezrobotni, osoby pracujące fizycznie, jak i umysłowo uważają, że Wielkopolanie powinni znać gwary. Zatem w trakcie analizy ankiet i przeprowadzonych rozmów również nie pojawiają się różnice ze względu na te czynniki.

O ile dawniej wszystkie opisane powyżej elementy wpływały na postrzeganie gwar, o tyle w dzisiejszym świecie nie odgrywają one już tak znaczącej roli. Zdania na temat gwar różnych przedstawicieli grup opisanych powyżej są podzielone, a scharakteryzowane elementy nie są czynnikami determinującymi kwestii prestiżu gwar wielkopolskich. Jedynym czynnikiem

socjolingwistycznym, który oddziałuje na postrzeganie gwar jest wiek. Ocena gwar jest od niego zależna. W związku z tym respondentów można podzielić na trzy grupy.

Pokolenie najstarsze, do którego zaliczam osoby powyżej 60 roku życia. Wśród przedstawicieli tego pokolenia ujawniają się znaczące różnice w postrzeganiu gwar, na które ma wpływ wiele elementów. Dla jednych respondentów gwary mają wysoki prestiż, gdyż kojarzą się im z czasem dzieciństwa i wspomnieniami, co zaznaczają w trakcie wywiadu otwartego. Podkreślają oni, że gwarowe warianty polszczyzny były dla nich «językiem domu» i «językiem rodziny», stąd darzą je sentymentem. Inni użytkownicy kojarzą gwary negatywnie – jest on dla nich językiem osób niewykształconych. Przyznają, że kiedyś w ich języku występowały elementy wariantu gwarowego, ale zostały wyeliminowane, aby posługujący się językiem «mógł w życiu coś osiągnąć» (65)⁸. W tej grupie czynnik, jakim jest wiek, nie odgrywa tak znaczącej roli, jak w kolejnych grupach, w których widać największą zależność. Osoby te otrzymały elementy wariantu gwarowego od swoich rodziców i chciały je przekazywać dalej, natomiast wiele dzieci to odrzuciło.

Druga grupa to pokolenie średnie. Zaliczam do niej osoby pomiędzy 40 a 60 rokiem życia, dla których gwary mają zazwyczaj niski prestiż. Wśród respondentów znajdują się także nieliczne bardzo aktywne jednostki, którym gwary kojarzą się z okresem dzieciństwa lub starszym pokoleniem (głównie dziadkami), jednak są one wyjątkiem. Większość jednak utożsamia gwarowy wariant z językiem osób niewykształconych, z tego powodu rezygnując z gwar. Grupa ta porozumiewa się wyłącznie w polszczyźnie ogólnej. Według nich ma ona większy prestiż, co prowadzi do osiągnięcia wyższej pozycji społecznej i określonych zysków materialnych [11, s. 201]. O niskim prestiżu gwar w tej grupie osób świadczą wypowiedzi respondentów: «Rodzice tak mówili. Ja nie mówię, bo to wstyd» (50).

Trzecia grupa to pokolenie najmłodsze, do którego zaliczam osoby do 40 roku życia. Dla większości badanych z tej grupy gwary mają wysoki prestiż. Jednym z powodów takiego postrzegania jest niewątpliwie rozwijająca się w ostatnim czasie moda językowa. W ujęciu Bogusława Dunaja moda jest zespołem cech charakterystycznym dla danego okresu i środowiska. Obejmować może ona strój, zachowanie, światopogląd i zainteresowania [5, s. 76]. Do definicji, którą podaje autor, można dodać niewątpliwie język – wyrazy są modne, gdy bez względu na potrzeby komunikacyjne wykorzystywane są częściej niż inne. Używanie wyrazów, które traktowane są jako lepsze od innych staje się często wyznacznikiem przynależności do jakieś grupy [7, s. 220], np. wirtualnej: «Taka moda! W rzeczywistości też można spotkać osoby co gadają tak. W necie to już jest tego multum» (24). Respondenci zauważają, że wyznacznikiem przynależności do wspomnianych grup jest używanie gwar. Osoby, które nie posługują się gwarami są często ignorowane np. na portalach społecznościowych, inni internauci nie rozmawiają z nimi lub nawet ich krytykują komentarzami typu: «a Ty po naszymu nie umiesz blubrać?» (28), «Jak nie godosz, ino rozmawiasz, to hej tej» (21), «dej se luza, widać, że jesteś nowy w internetach» (26); «Proste zasady – nie mówisz w gwarze – nara. Tutaj to obowiązują gwary, tej ☺» (27).

Wielu przedstawicieli młodszego pokolenia traktuje gwary jako część ich dziedzictwa, które otrzymali od przodków. Świadomość tego, że jest to język, którym posługiwali się ich dziadkowie, podnosi jego prestiż: «Dla mnie gwary są bardzo ważne. To część spuścizny, którą otrzymaliśmy po dziadkach. Pikno godka, lepszo niż na inkszych fyrtlach» (23).

Użytkownicy podkreślają, że «nie potrafimy tak dobrze w gwarze, jak dziadki» (25). Starają się jednak interesować wariantem gwarowym języka, co jednak nie zawsze przynosi takie kompetencje i wiedzę, jaką chcieliby posiadać. Za niski poziom wiedzy często obwiniają drugą grupę wiekową, która nie zapewniła transmisji pokoleniowej: «Rodzice dali ciała, nie uczyli się mówić po wielkopolsku. Wiem, że nie potrafię mówić aż tak dobrze w gwarze, jak chciałbym. No nie jestem w stanie tak» (27).

⁸ Cytując ankietowanych, podaję w nawiasach wiek rozmówców.

Wspólnym zadaniem najmłodszego pokolenia użytkowników gwar jest dbanie o to, aby te nie zaniknęły całkowicie. Jednym ze sposobów jest przekazywanie systemu i wiedzy na jego temat kolejnym pokoleniom: «Musimy kultywować gwarę, żeby przetrwała! Ja moje dziecko, jak tylko nauczy się mówić, będę uczyła mówić po naszymu i normalnie» (30).

Największy wpływ na postrzeganie gwar wielkopolskich wśród analizowanych czynników socjolingwistycznych ma wiek. Wyróżnić możemy trzy grupy – wśród osób najstarszych widać największe rozbieżności w postrzeganiu gwar (dla jednych mają one wysoki, dla innych niski prestiż). W wypowiedziach użytkowników ze średniego pokolenia ujawnia się obraz gwar jako nisko prestiżowych. Gwary odżywają dopiero wśród najmłodszych użytkowników, dlatego o ich fenomenie możemy mówić głównie wśród przedstawicieli trzeciej z zaprezentowanych grup. Gwary wielkopolskie nigdy wcześniej nie cieszyły się takim prestiżem, jak ma to miejsce obecnie wśród tego pokolenia. Użytkownicy z najmłodszego pokolenia podkreślają, że gwary są ważne dla nich, chcą nimi komunikować się z przyjaciółmi, używają ich elementów w domu, nie zostali nauczeni wariantu gwarowego od rodziców, ale chcieliby przekazać go swoim dzieciom. Należy jednak pamiętać, że prezentowane poglądy w przedstawionych grupach nie muszą stanowić reguły – zarówno wśród najmłodszych mogą znaleźć się osoby traktujące gwary jako nisko prestiżowe, jak i wśród średniego pokolenia – osoby, dla których mają one wysoki prestiż.

Wnioski i perspektywa badań. Podsumowując, celem mojego artykułu było zaprezentowanie obserwowanego obecnie fenomenu zainteresowania gwarami w zachodniej Wielkopolsce i odpowiedź na pytanie: jak czynniki socjolingwistyczne oddziałują na postrzeganie gwar wielkopolskich?

Gwary wielkopolskie przez szereg lat miały niski prestiż. Uwarunkowane było to historycznie: dyskryminacją w szkołach, utożsamianiem na równi z błędami językowymi, poglądami, że ludzie mówiący w nich nie mogą osiągnąć korzyści materialnych. Obecnie obserwujemy jednak odwrotną sytuację. Wielkopolanie zaczynają się nimi szczyć, traktować jako element identyfikujący w grupie, traktować je jako część dziedzictwa, o które trzeba dbać.

Jaki wpływ na postrzeganie gwar miały czynniki socjolingwistyczne? W trakcie przeprowadzonych badań okazało się, że w tej kwestii rolę odgrywa jedynie wiek. W obecnym świecie takie czynniki jak: płeć, miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania, wykształcenie, zawód i pochodzenie społeczne nie mają wpływu na postrzeganie wariantu gwarowego. Ze względu na wiek możemy wyróżnić trzy grupy: najstarszych użytkowników, których przedstawiciele mają różne zdanie nt. gwar; pokolenie średnie traktujące je jako nisko prestiżowe; pokolenie najmłodsze, które interesuje się gwarami i to głównie wśród jego przedstawicieli obserwowany jest omawiany fenomen.

W jaki sposób działają sympatycy gwar? Podejmują oni promocję na dwóch poziomach – w świecie rzeczywistym i wirtualnym. W pierwszym z wymienionych organizują spotkania przeznaczone dla najmłodszych, co wpływa na ich zainteresowanie gwarami. Przykładem w tym zakresie może być działalność Waldemara Wierzby, który w żartobliwym nastroju promuje swoją gwarową twórczość, jednocześnie propagując wartość gwar wśród najmłodszych. Podejmowane kroki wpływają na najmłodszych użytkowników, co daje nadzieję na to, że zainteresowanie wariantami gwarowymi nie zaniknie tak szybko.

Bibliografia

1. Babbie E. Podstawy badań społecznych. Warszawa, 2009.
2. Biliński J. Błędy językowe. Poznań. 1922.
3. Bourdieu P. Language and Symbolic Power. Cambridge, 1991.
4. Domański H., Sawiński Z. Wzory prestiżu a struktura społeczna. Warszawa, 1998.
5. Dunaj B. Słownik współczesnego języka polskiego. Warszawa, 1996.
6. Kaufmann J.-C. Wywiad rozumiejący. Warszawa, 2010.
7. Kołodziejczak E. Festiwal radosnych zakupów – moda językowa na tle współczesnych zmian kulturowych [w:] *W kręgu polszczyzny dawnej i współczesnej. Księga ofiarowana dr. hab. Kazimierzowi Długoszowi, profesorowi Uniwersytetu Szczecińskiego*. Szczecin, 2006.
8. Kryński A. A. Jak nie należy mówić i pisać po polsku? Warszawa, 1920.

9. Kurek H. Przemiany językowe wsi regionu krośnieńskiego. Kraków, 1995.
10. Landry R., Allard R. Diglossia, ethnolinguistic vitality, and language of behavior [w:] *International Journal of the Sociology of Language*. Dallas, 1994.
11. Reszke I. Prestiż społeczny w badaniach [w:] *Encyklopedia socjologii*. T. III. Warszawa, 2000.
12. Tambor J. Mowa Górnolazaków oraz ich świadomość językowa i etniczna. Katowice, 2008.
13. Walczak B. Język polski wśród języków Europy dawniej i dziś [w:] *Studia językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny*. Szczecin, 2009.
14. Wejland A. Prestiż. Analiza struktur pojęciowych. Warszawa, 1983.

References

1. Babbie, E. (2009). Podstawy badań społecznych [Basics of social research]. Warszawa (In Pol.).
2. Biliński, J. (1922). Błędy językowe [Language mistakes]. Poznań (In Pol.).
3. Bourdieu, P. (1991). Language and Symbolic Power. Cambridge (In Engl.).
4. Domański, H. (1998). Sawiński Zbigniew [Models of prestige and the social structure]. In : *Wzory prestiżu a struktura społeczna*. Warszawa (In Pol.).
5. Dunaj, B. (1996). Słownik współczesnego języka polskiego [Dictionary of the contemporary Polish language]. Warszawa (In Pol.).
6. Kaufmann, J.-C. (2010). Wywiad rozumiejący [Understanding interview]. Warszawa (In Pol.).
7. Kołodziejczak, E. (2006). Festiwal radosnych zakupów – moda językowa na tle współczesnych zmian kulturowych [Happy shopping festival]. In : *W kręgu polszczyzny dawnej i współczesnej. Księga ofiarowana dr. hab. Kazimierzowi Długoszewi, profesorowi Uniwersytetu Szczecińskiego*. Szczecin (In Pol.).
8. Kryński, A. A. (1920). Jak nie należy mówić i pisać po polsku? [How not to speak and write Polish?]. Warszawa (In Pol.).
9. Kurek, H. (1995). Przemiany językowe wsi regionu krośnieńskiego [Linguistic changes in the villages of the Krosno region]. Kraków (In Pol.).
10. Landry, R., Allard, R. (1994). Diglossia, ethnolinguistic vitality, and language of behavior. In : *International Journal of the Sociology of Language*. Dallas (In Engl.).
11. Reszke, I. (2000). Prestiż społeczny w badaniach [Social prestige in research]. In : *Encyklopedia socjologii*. T. III. Warszawa (In Pol.).
12. Tambor, J. (2008). Mowa Górnolazaków oraz ich świadomość językowa i etniczna [Speech of Upper Silesians and their linguistic and ethnic awareness]. Katowice (In Pol.).
13. Walczak, B. (2009). Język polski wśród języków Europy dawniej i dziś [Polish language among European languages in the past and today]. In : *Studia językoznawcze. Synchroniczne i diachroniczne aspekty badań polszczyzny*. Szczecin (In Pol.).
14. Wejland, A. (1983). Prestiż. Analiza struktur pojęciowych [Prestige. Analysis of conceptual structures]. Warszawa (In Pol.).

B. CEMBOROWSKI. THE INFLUENCE OF SOCIOLINGUISTIC FACTORS ON THE GROWING PRESTIGE OF THE LOCAL DIALECT IN WESTERN WIELKOPOLSKA

Summary. Introduction. *The article characterizes the phenomenon of the recently increasing prestige of the Wielkopolska dialects. The author answers the following questions: What sociolinguistic factors influence the perception of Wielkopolska dialects today? What makes some people perceive them as highly prestigious, and what causes that they do not have such a high position among the surveyed inhabitants of Wielkopolska?*

Purpose. *The aim is to examine the influence of sociolinguistic factors on the phenomenon of growing interest in Wielkopolska dialects in western Wielkopolska and to answer the questions posed in the introduction.*

Methods. *The methods used during the research are: snowball method, open interview and survey.*

Results. *The prestige of the Wielkopolska dialect in the studied area is only influenced by the age of users. Other factors such as gender, place of birth, place of residence, education, occupation and social origin do not affect the perception of the dialect variant.*

Originality. *So far, no research on the growing prestige of the Wielkopolska dialects has been conducted in western Wielkopolska. No one has also discussed the influence of sociolinguistic factors on this variant of the Polish language.*

Conclusion. *Only age affects the perception of Wielkopolska dialects. Among the users we can distinguish three groups: the oldest users, whose representatives have different opinions on the dialects; the middle generation treating them as low-prestigious; the youngest generation that is interested in dialects, and it is mainly among its representatives that the discussed phenomenon is observed. Other factors do not affect the perceptions of dialects.*

Key words: *dialect, Wielkopolska, prestige, sociolinguistic factors, age.*

Надійшла до редакції 09.04.20

Прийнято до друку 15.05.20